

דבר תורה לפרשת ויחי

מאת החייל הקדוש עמיחי רובין הי"ד

סיכום על פי שיעור של הרב עוזי חובב בשיחות הרצי"ה קוק זצ"ל

לסיום של ד"ת יש ערך מיוחד. פרשת ויחי ופרשת שמות שייכות לפס' "תורה ציווה לנו משה מורשה קהילת יעקב". בזכות שאברהם הוליד את יצחק, ויצחק את יעקב ויעקב הוליד את י"ב השבטים שנקראים "בית יעקב" יש אפשרות לתת תורה. יש אפשרות להיכנס למצרים כדי לצאת ממנה ולקבל את התורה. מצרים זו תחנת מעבר, התהווה. אומרת הגמרא בברכות, רק שלושה נקראים אבות. כששואלים אותנו מי הם אבותינו? התשובה היא אברהם יצחק ויעקב. יש לנו גם אבות ביולוגיים, אבל הם כולם המשך של אותם אבות. חוץ משלושת האבות יש לנו עוד תגבורת - יוסף ואחיו. אבל גם אחרי שהם יהיו י"ב שבטים, עדיין יהיו יוסף ויהודה. שני צדדים של מלכות ישראל. יוסף זו ההכנה ויהודה זו המלכות הקבועה. רק אחרי שעוברים מסלול שבו נפגשים עם ג' האבות ויונקים ממידותיהם, ורק אחרי שמגלים את יוסף לבד ואת יהודה לבד, מבינים את המשמעות שלהם. ורק אז אפשר להגיע לפסוק בפרשת ויחי "הקבצו!" עכשיו מקבצים. זה רק בפרשה האחרונה של ספר בראשית. עד הרגע האחרון אין קיבוץ, לא מחברים דברים לא שלמים. וכדי לקבץ את עמ"י יש הרבה עבודה. אנחנו יודעים שיש פר' ויחי, אבל כשהשבטים נולדו הם לא ידעו שהם יהיו מקובצים. הם היו כוחות גדולים וחשובים, אבל הם לא ידעו איך הקב"ה בונה את האומה. וזו דרכה של תורה. לא אתה מחליט מתי להתקבץ, הקב"ה מחליט! וכל עוד אין הוראה אלוקית "הקבצו", זה אומר שהפרטים שצריכים להתקבץ צריכים להמשיך את עבודתם.

לכן מחדש התרגום אונקלוס ומזכיר הרצי"ה "גילוי רוח הקודש של חז"ל בתרגום אונקלוס... על הפסוק 'משם רועה אבן ישראל', אומר התרגום 'אבן ישראל' 'אבהן ובנין'. המילה אבן מכילה בתוכה ב' דברים - אב ובן. על המילה אבן ישראל אומר אונקלוס שהאבן של ישראל זה אבות ובנים, כך נבנית האומה ג' האבות וי"ב הבנים. את זה לקח חומש שלם לבנות. ככה התרגום ברוח קודשו מסכם חומש. זה מבהיל. סיכום החומש - 'הקבצו' שאומר בחיר האבות - לבנים. כל חומש בראשית זה אבות ובנים - אבן. וזה כך מאז, ועד היום שרואים איך בדורות הגאולה מתבטאים מידותיהם של האבות ואיך בדורות הגאולה מתאגדים הבנים. לפי הרב עודד (וולנסקי הי"ו) המקום היחיד שבו זה קורה זה בצה"ל. זה מקום ההתאגדות, מקום החסד והמידות. בעז"ה זה יהיה בכל ישראל, אבל בינתיים שם רואים קצת 'הקבצו' ושם רואים מידות.

ראובן ושמעון הם לכאורה לא קשורים. לעומתם שמעון ולוי הם צמד שדרש הפרדה (עיין רש"י בברכתם 'אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל'). יעקב אומר, "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי". ראובן הוא הבכור ושמעון הוא השני, אפרים ומנשה לא ברור מי הראשון ומי השני - "שיכל את ידיו". אבל אנחנו יודעים שמה שנראה סיבוך אצל יעקב, מה שלנו נראה סיבוך, אצל יעקב זה סדר אלוקי. מלכות יהודה היא ברורה. מלך מבני דוד בונה את ביהמ"ק. הקודש שולט במציאות. אלה דברים עליונים אך ברורים. איפה העסק המורכב? אצל יוסף. במלכות הארעית יש ידיעה שאפרים זרעו יהיה מלוא הגויים - זה לא ידענו. ידענו שיוסף זה הכנה למלכות בית דוד, אבל כדאי לקבל שיעור מה זה הכנה. הכנה פירושו של דבר שהגויים מבינים שהטבע זה נס אלוקי. ובשביל זה יקום יהושע מזרעו של אפרים שיגיד "שמש בגדעון דום וירח בעמק אילון", מנהיג שעוצר את הטבע. אם עמ"י יכול לעצור את הטבע סימן שגם הטבע זה נס אלוקי. אומות העולם לא ילמדו תורה ולא ישמרו שבת, גוי ששבת חייב מיתה! אבל הם חייבים לדעת שאין דבר כזה 'דבר טבעי'. הטבע הוא אלוקי. צריך להזהר לא לזלזל ביוסף. אמנם המלכות הארעית שלו ייקח לה זמן, אבל בסוף זרעו יהיה מלוא הגויים. וזו עבודה. הקב"ה שומע לעמ"י שמבקש

שיעור את המאורות. זה שיעור שעמ"י צריך ללמד את אומה"ע, אבל כדאי שקודם כל נלמד זאת לעצמנו, כי בלי זה לא נוכל גם ללמד.

ראוי לחזור על ספר בראשית, למעט המפגש של יהודה ותמר. רואים בפסוקים שיעקב עונה ליוסף שם הוא מר־ חייב מאוד איך תהיה תחילת הדרך. אבל כשמגיעים ליהושע זה לכאורה כתוב בדיוק הפוך. אחרי הנס שקרה אומר יהושע, כל מה שעשיתי אתם חושבים שעשיתי מכוחי? הלא היא כתובה בספר הישר. מי שהולך בדרך האבות הישרים, ברור שהוא שולט בטבע. כל מה שהטבע נראה הפקר זה רק מסיבה אחת, כמו שאומר שלמה המלך "אלוקים עשה את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים". מי שלא מחפש חשבונות מוצא את ה', מי שעושה חשבונות מסתיר את ה'. את זה יעשו אפרים ומנשה.

פרשת ויחי בקיצור: כשבונים יסודות, אי אפשר לסכם בקצרה, כשהיסודות לא בנויים הסיכום לא נגמר. לגבי אחרית הימים מה שכתוב "הקבצו ושמעו את אשר יקרה אתכם באחרית הימים". מה יהיה באחרית הימים? "דרך כוכב מיעקב", יבוא משיח. וכמו שרואים גם אצל בלעם שאומר לבלק "לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים". מה זה משיח? אומר הרמב"ם בהלכות מלכים, שלומדים שיבוא משיח מהפסוק 'ושב וקבצם' - קיבוץ גלויות זה משיח. עצירת חילול ה' זה נקרא משיח, זה אומר הרמב"ם. זה סימן פשוט ומובן, אבל הגמרא מביאה סימן אחר - עוף שנקרא שרקק, כשהוא יושב על הקרקע וישרוק יבוא משיח. אבל לכאורה זה מוזר ומיותר. יש הרי סימן פשוט? אבל הגמרא שמביאה את הסימן של העוף לא מיותרת. כי זה יכול להיות מסוכן אם אתה מצייר את המשיח עם פאות וגערטל. כשהרמב"ם אומר לך קיבוץ גלויות, אז אתה מדמיין לך איך זה נראה. ובאה הגמרא ואומרת שיש עוף שקוראים לו 'רחם' שנמצא ברשימת העופות הטמאים ושעכשיו קוראים לו שרקק, והוא סימן למשיח. באמת סוגיה מעניינת. ממתי הגמרא מתעסקת איך קוראים לאיזה עוף?! אומר הרצ"ה שרקק זה על שם השריקה, כמו הזמנה. רש"י אומר, שכשהוא מצפצף זה נשמע שהוא אומר שרק-רק. אבל אחרי זה בגמ' יש דברים שתומים. אומרת הגמ' שהעוף הזה לא יושב על הקרקע, אבל אם יגיע מצב שהעוף הזה יושב על הקרקע וישרוק את השריקה שלו יגיע המשיח. אז מה כל היום נרדוף אחריו, נשים אותו על הקרקע זה כל הסיפור? שרקק זה אותיות ש'ר'ק'. סדר האותיות בא'ב' הם ק'ר'ש'. אומר הרצ"ה, השרקק זה מה שאמרתי לך שקיבוץ גלויות זה המשיח. הכל יהיה הפוך וכלום לא יהיה לפי הדמיונות הרגיל. יעקב אומר "הקבצו" אז עמ"י מתקבץ. אל תחשוב שאם עמ"י לא לבוש כולו עם גערטל כשהוא מתקבץ, אז זה לא משיח. אבל איך תחבר עם כזה? 'אבן ישראל' אבות, מידות, בנים. ככה מתקבצים, תעבוד! קיבלנו חומש שלם וטבוע בנו כולו - 'אין אבות אלא ג'. אבל צריך לעבוד, זה מגיע ש.ר.ק וצריך להפוך ק.ר.ש - זו המשימה.

אחרית הימים זה לא מתי, זה לא זמן. אחרית הימים זה 'אוצר של מאורעות', אומר הרצ"ה. מי גדול לנו כיעקב אבינו שיודע שמאורעות בונים אומה. וכשהוא רצה ללמד את בניו את המאורעות ומה יבנה מהם. הקב"ה אמר לו - לא, זה אני לא נותן לך לעשות. למה? זה המבחן שלהם, של עמ"י, לחיות את המאורעות ולדעת שמי שמנהל אותם זה סיבת הסיבות. אז מה עשה יעקב? אמר להם "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. אסור לי לספר מה יהיה, אבל מה יהיה אני יכול לספר. לא היה רגע בכל המאורעות שהיו לי שלא היה בו ה' - ה' היה איתי תמיד. אמרו לו הבנים: "כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בליבנו אלא אחד" מבטיחים להיות אחדותיים. וזה יגרום לנו שנצליח להיות אחדותיים בכל המאורעות שהקב"ה יביא לנו.

בהפטרה זה הצוואה של דוד לשלמה בנו. כמו שבפרשה זה אב ובן, גם כאן יש את דוד ויש את שלמה "נא הקם במהרה מלכות דוד ושלמה". "מי שענה לדוד ולשלמה בנו בירושלים הוא יעננו". גם בהושענות הם מתחברים. למה? כי דוד זה המלכות, ושלמה זה המקדש. דוד הוא המלך ויחד עם זה משורר, נביא, ומתכנן את ביהמ"ק עם שמואל. ושלמה הוא הבונה. תשאלו מה החכמה הגדולה לבנות כשהכל מוכן? הדבר הכי קשה בבניה הוא לדאוג שמגמת האדריכל תשמר. ופה יש את דוד ושמואל שתכננו לייצר בניין מעשי וקדוש. וצריך שכל מה שהם רצו יתגלה בו. כך אנחנו בתור בנים צריכים לבנות בעוה"ז אומה, ממלכה ומקדש. אומה שיונקת מתורת האבות וממידותיהם, ומתוך זה מגיעים לבנין ביהמ"ק. ובדרך יש גם את "זרעו יהיה מלוא הגויים". יהושע מלמד את הגויים פרק מי זו האומה, ואז מי שרוצה חובר לאומה. לכן אומר הרמב"ם: למנות מלך, להכרית זרעו של עמלק ואז לבנות את ביהמ"ק שהוא הלב של כל העמים הישרים.

